Donderdag, 9 juni 2022

P9_TA(2022)0240

De rechtsstaat en de potentiële goedkeuring van het Poolse nationaal herstel- en veerkrachtplan (RRF)

Resolutie van het Europees Parlement van 9 juni 2022 over de rechtsstaat en de potentiële goedkeuring van het Poolse nationaal herstel- en veerkrachtplan (2022/2703(RSP))

(2022/C 493/10)

Het Europees Parlement,

— gezien de artikelen 1, 2, 7, lid 1, en artikel 19 van het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU),

— gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie,

— gezien Verordening (EU) 2021/241 van het Europees Parlement en de Raad van 12 februari 2021 tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit ([1]) (RRF-verordening),

— gezien het met redenen omklede voorstel van de Commissie van 20 december 2017 conform artikel 7, lid 1, VEU inzake de rechtsstaat in Polen: voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de constatering van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending, door de Republiek Polen, van de rechtsstaat (COM(2017)0835),

— gezien zijn resolutie van 1 maart 2018 over het besluit van de Commissie om de procedure van artikel 7, lid 1, VEU in te leiden ten aanzien van de situatie in Polen ([2]),

— gezien de aanbeveling van de Commissie van 23 mei 2022 voor een aanbeveling van de Raad over het nationale hervormingsprogramma 2022 van Polen en met een advies van de Raad over het convergentieprogramma 2022 van Polen (COM(2022)0622) (hierna "de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester 2022" genoemd),

— gezien zijn resolutie van 17 september 2020 over het voorstel voor een besluit van de Raad betreffende de constatering van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending, door de Republiek Polen, van de rechtsstaat ([3]),

— gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting (hierna "verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat" genoemd),

— gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2020 ([4]),

— gezien zijn resolutie van 8 juli 2021 over de opstelling van richtsnoeren voor de toepassing van het algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting ([5]),

— gezien zijn resolutie van 16 september 2021 over de mediavrijheid en de verdere achteruitgang van de rechtsstaat in Polen ([6]),

— gezien zijn resolutie van 21 oktober 2021 over de crisis op het gebied van de rechtsstaat in Polen en de voorrang van het EU-recht ([7]),

([1]) PB L 57 van 18.2.2021, blz. 17.
([2]) PB C 129 van 5.4.2019, blz. 13.
([3]) PB C 385 van 22.9.2021, blz. 317.
([4]) PB C 81 van 18.2.2022, blz. 27.
([5]) PB C 99 van 1.3.2022, blz. 146.
([6]) PB C 117 van 11.3.2022, blz. 151.
([7]) PB C 184 van 5.5.2022, blz. 154.

— gezien zijn resolutie van 10 maart 2022 over de rechtsstaat en de gevolgen van het arrest van het HvJ-EU ([8]),

— gezien zijn resolutie van 5 mei 2022 over hoorzittingen uit hoofde van artikel 7, lid 1, VEU met betrekking tot Polen en Hongarije ([9]),

— gezien de jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU) en van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens (EHRM),

— gezien het voorstel van de Commissie van 1 juni 2022 voor een uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Polen (COM(2022)0268),

— gezien het standpunt van de Raad en de Commissie van 7 juni 2022 over de rechtsstaat en de potentiële goedkeuring van het Poolse nationaal herstel- en veerkrachtplan,

— gezien artikel 132, leden 2 en 4, van zijn Reglement,

A. overwegende dat eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, de waarden zijn waarop de Unie is gegrondvest, zoals neergelegd in artikel 2 VEU en zoals weerspiegeld in het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie en opgenomen in internationale mensenrechtenverdragen; overwegende dat deze waarden, die de lidstaten gemeen hebben en die zij allen vrijelijk hebben onderschreven, het fundament vormen van de rechten die allen die in de Unie wonen genieten;

B. overwegende dat het bestaan van een duidelijk risico op een ernstige schending van de in artikel 2 VEU verankerde waarden door een lidstaat niet alleen gevolgen heeft voor de lidstaat waar dit risico zich voordoet, maar ook gevolgen heeft voor de andere lidstaten, voor het wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten en voor de aard van de Unie als zodanig en voor de werking van haar instellingen, alsook voor de grondrechten van haar burgers krachtens het Unierecht;

C. overwegende dat veranderingen die door de Poolse regering in gang zijn gezet, met name in het rechtsstelsel, hebben geleid tot een ernstige uitholling van de democratie en de rechtsstaat;

D. overwegende dat het besluit van het college van Commissieleden van 1 juni 2022 inzake een voorstel voor een uitvoeringsbesluit van de Raad betreffende de goedkeuring van de beoordeling van het herstel- en veerkrachtplan voor Polen naar verluidt niet unaniem was;

E. overwegende dat Commissievoorzitter Von der Leyen tijdens de plenaire vergadering van oktober 2021 drie criteria heeft aangegeven voor de goedkeuring van het Poolse nationaal herstel- en veerkrachtplan, namelijk de ontmanteling van de tuchtkamer van het hooggerechtshof, de hervorming van de tuchtprocedures voor rechters en de heraanstelling van de door de tuchtkamer geschorste rechters;

F. overwegende dat het Parlement de Commissie en de Raad meermaals heeft verzocht het ontwerp van het Poolse herstel- en veerkrachtplan niet goed te keuren tot de regering van Polen de arresten van het HvJ-EU en internationale rechtbanken volledig en naar behoren uitvoert, en er zorg voor te dragen dat bij de beoordeling van het plan wordt gegarandeerd dat de relevante landspecifieke aanbevelingen, met name die inzake waarborging van de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, worden uitgevoerd;

G. overwegende dat er in Polen nog steeds hervormingen op het gebied van justitie aan de gang zijn en dat met de recente wetsvoorstellen die in stemming zijn gebracht en de recente voorstellen die zijn besproken niet alle zorgen over de onafhankelijkheid van de rechterlijke instanties en tuchtprocedures in kwestie afdoende zijn weggenomen; overwegende dat de Poolse Senaat probeert deze voorstellen te wijzigen om ze in overeenstemming te brengen met het beginsel van onafhankelijkheid van de rechterlijke macht; overwegende dat voor verscheidene rechters nog steeds tuchtprocedures lopen en dat sommige rechters nog niet opnieuw zijn aangesteld;

H. overwegende dat de Poolse autoriteiten recentelijk een aantal maatregelen hebben genomen die rechtstreeks in strijd zijn met de drie door de voorzitter van de Commissie gestelde voorwaarden, onder meer door in februari 2022 een rechter te schorsen wegens het toepassen van het Europees recht en de uitspraken van de Europese rechtbanken; overwegende dat de Poolse president bovendien meer dan 200 nieuwe, gebrekkig voorgedragen (op verzoek van de (neo-)Nationale Raad voor Justitie) zogenaamde “neorechters” heeft benoemd, waaronder vier benoemingen bij het Hooggerechtshof;

([8]) Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0074.
([9]) Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0204.

overwegende dat bovendien op 10 maart 2022 op verzoek van de minister van Justitie het gepolitiseerde en volledig ondergeschikte "Constitutioneel Hof" (met medewerking van zogenaamde "stand-inrechters") de geldigheid van artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens in Polen heeft ondermijnd door het vermogen van het EHRM en Poolse rechtbanken om de juistheid van de benoeming van rechters en de onafhankelijkheid van de neo-Nationale Raad voor Justitie te onderzoeken, in twijfel te trekken;

I. overwegende dat in de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit de noodzakelijke voorwaarden voor de voorbereiding, goedkeuring en uitvoering van een nationaal plan duidelijk zijn vastgesteld, en dat met name in artikel 19 en bijlage V de elf criteria zijn vastgesteld die de Commissie moet beoordelen, in het bijzonder of de door de lidstaat voorgestelde regelingen naar verwachting belangenconflicten, corruptie en fraude bij het gebruik van de financiële middelen die afkomstig zijn van de herstel- en veerkrachtfaciliteit zullen voorkomen, opsporen en rechtzetten; overwegende dat de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit de verplichting inhoudt dat de organen die met controle en toezicht belast zijn over de wettelijke bevoegdheden en administratieve capaciteit beschikken om hun taken onafhankelijk uit te kunnen voeren, en verder overwegende dat in het ontwerpuitvoeringsbesluit van de Raad zelf wordt benadrukt dat effectieve rechtsbescherming een voorwaarde is voor de werking van een internecontrolesysteem;

J. overwegende dat de Commissie in de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester 2022 heeft gesteld dat de onafhankelijkheid, efficiëntie en kwaliteit van het rechtsstelsel in dit verband essentiële bouwstenen zijn, dat de rechtstaat in Polen erop achteruit is gegaan, en dat de rechterlijke onafhankelijkheid een ernstige zorg blijft, zoals blijkt uit verschillende arresten van het Hof van Justitie van de Europese Unie en het EHRM;

K. overwegende dat de Commissie Polen in de landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester 2022 heeft aanbevolen om in 2022 en 2023 actie te ondernemen, onder meer om zijn investeringsklimaat te verbeteren, met name door de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht te waarborgen, en te zorgen voor doeltreffende openbare raadplegingen en de betrokkenheid van de sociale partners bij de beleidsvorming;

L. overwegende dat de herstel en veerkrachtfaciliteit naar verwachting de hevigste klappen als gevolg van de COVID-19-pandemie voor de economieën en burgers van de EU zal verzachten en naar verwachting een positieve bijdrage zal leveren aan het herstel en de veerkracht van de EU en de groene en de digitale transitie zal aanjagen, mits de uitvoering ervan doeltreffend wordt aangepakt met strikte eerbiediging van de rechtsstaat en een goed financieel beheer van EU-middelen;

M. overwegende dat de Commissie in aanmerking neemt dat het Poolse plan mijlpalen bevat die verband houden met de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht, het verbeteren van het investeringsklimaat en het scheppen van de voorwaarden voor een doeltreffende uitvoering van het herstel- en veerkrachtplan; overwegende dat eerst moet zijn aangetoond dat deze mijlpalen zijn bereikt voordat enige uitbetaling in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit kan worden verricht;

N. overwegende dat plannen die na 31 december 2021 zijn goedgekeurd overeenkomstig artikel 13, lid 1, van de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit niet in aanmerking komen voor voorfinanciering;

1. vindt het uiterst zorgwekkend dat de Commissie het Poolse herstel- en veerkrachtplan dat op 3 mei 2021 door Polen was ingediend op 1 juni 2022 positief heeft beoordeeld, terwijl Polen nog steeds inbreuken pleegt op de waarden als bedoeld in artikel 2 VEU, waaronder die met betrekking tot de rechtsstaat en de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht; wijst er nogmaals op dat het bestaan van deze inbreuken uitgebreid gedocumenteerd is in tal van uitspraken van rechtbanken, beoordelingen en standpunten van EU-instellingen, waaronder in de resoluties van het Parlement en in de lopende procedures krachtens artikel 7, lid 1, VEU, alsook door andere internationale organisaties; herinnert eraan dat de naleving van de uitspraken van het HvJ-EU en het EHRM en de eerbiediging van de voorrang van het EU-recht niet onderhandelbaar zijn en niet als een onderhandelingstroef kunnen worden ingezet;

2. betreurt dat met de voorwaarden die gesteld zijn in het herstel- en veerkrachtplan niet wordt voorzien in de onmiddellijke herbenoeming in hun vroegere functies van alle rechters die onrechtmatig zijn geschorst, dringt er bij de Poolse regering op aan het proces van herbenoeming in hun vroegere functies aanzienlijk te versnellen en dringt er bij de Commissie op aan dit proces te monitoren en faciliteren; is van mening dat een rechterlijke toetsing van het besluit tot schorsing kan plaatsvinden terwijl de rechters in functie zijn; betreurt en veroordeelt de huidige praktijken tegen sommige rechters die zijn overgeplaatst naar een andere afdeling en/of gedwongen zijn na hun terugkeer met verlof te gaan of die te maken hebben gekregen met soortgelijke tactieken die in strijd zijn met diverse Poolse en Europese rechterlijke uitspraken;

3. verzoekt de Raad met klem het Poolse nationaal plan in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit pas goed te keuren wanneer Polen zich volledig houdt aan de voorschriften van de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit, en met name artikel 22 daarvan inzake de bescherming van de financiële belangen van de Unie tegen belangenconflicten en fraude, en wanneer het gehoor geeft aan alle landspecifieke aanbevelingen in het kader van het Europees Semester op het gebied van de rechtsstaat, en aan alle relevante arresten van het HvJ-EU en het EHRM; herinnert eraan dat samenwerking op basis van wederzijdse erkenning en wederzijds vertrouwen tussen de lidstaten, de Europese Unie en hun autoriteiten niet kan functioneren als er tekortkomingen zijn op het gebied van de rechtsstaat;

4. herinnert eraan dat de eerbiediging van de rechtsstaat en de naleving van artikel 2 VEU voorwaarden zijn om toegang tot het fonds te krijgen, dat het conditionaliteitsmechanisme met betrekking tot de rechtsstaat volledig van toepassing is op de herstel- en veerkrachtfaciliteit en dat in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit geen maatregelen mogen worden gefinancierd die in strijd zijn met de in artikel 2 VEU verankerde waarden van de EU; herinnert eraan dat de Commissie voortdurend zeer zorgvuldig toezicht moet houden op de risico's voor de financiële belangen van de EU bij de uitvoering van de herstel- en veerkrachtfaciliteit en op alle schendingen of mogelijke schendingen van de beginselen van de rechtsstaat, en onmiddellijk actie moet ondernemen als de financiële belangen van de EU in het gedrang zouden kunnen komen, overeenkomstig de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat en de verordening tot instelling van de herstel- en veerkrachtfaciliteit;

5. blijft benadrukken dat de mijlpalen en streefdoelen in verband met de bescherming van de financiële belangen van de Unie, de instelling van een adequaat controlesysteem, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de preventie, opsporing en bestrijding van fraude, belangenconflicten en corruptie, voorwaarden zijn en moeten worden bereikt alvorens om een eerste uitbetaling kan worden verzocht, en herinnert eraan dat geen enkele uitbetaling in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit kan worden verricht voordat deze zijn bereikt;

6. is van oordeel dat in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit geen betalingen aan Polen kunnen worden gedaan totdat alle relevante arresten van het HvJ-EU en het EHRM volledig ten uitvoer zijn gelegd; benadrukt dat de Commissie en de Raad voor hun optreden politieke verantwoording verschuldigd zijn aan het Parlement;

7. erkent het besluit van de Commissie om de sluiting van de illegale tuchtkamer van het hooggerechtshof en de overdracht van tuchtfuncties aan een andere kamer van het hooggerechtshof als één van de belangrijkste voorwaarden te stellen voor de vrijgave van middelen in het kader van de herstel- en veerkrachtfaciliteit; dringt er bij de Commissie op aan om naast een robuust controlemechanisme ook een proeftijd toe te passen om zich ervan te verzekeren dat de nieuwe kamer voldoet aan de criteria van een onafhankelijke en onpartijdige rechtbank die bij wet is ingesteld, zoals vereist uit hoofde van artikel 19 VEU, alvorens middelen vrij te geven; onderstreept dat strikt moet worden vastgehouden aan het tijdschema dat in het herstel- en veerkrachtplan is opgenomen;

8. herinnert eraan dat Polen gehouden is aan de beschikking van het HvJ-EU en nog steeds een dwangsom van 1 miljoen EUR per dag moet betalen zolang geen gevolg is gegeven aan de uitspraken met betrekking tot de tuchtkamer van het hooggerechtshof; verzoekt de Commissie daarom de hervorming van het tuchtstelsel nauwlettend te onderzoeken teneinde er zeker van te zijn dat het strikt in overeenstemming is met de uitspraken van het HvJ-EU;

9. betreurt dat de kwesties in verband met het onwettige "Constitutioneel Hof" en de onwettige "Nationale Raad voor Justitie", die de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van die raad ondermijnen, in de "mijlpalen" niet aan bod komen; verzoekt de Commissie over deze kwestie onverwijld een inbreukprocedure in te leiden;

10. betreurt het gebrek aan informatie, met name ten aanzien van het Parlement, over de onderhandelingen tussen de Commissie en de Poolse autoriteiten; verwacht van de Commissie dat zij het Parlement snel en regelmatig op de hoogte brengt van relevante ontwikkelingen;

11. herinnert er voorts aan dat de eerbiediging van de rechtsstaat en een goed financieel beheer van EU-middelen gedurende de gehele levenscyclus van de herstel- en veerkrachtfaciliteit voortdurend moeten worden geëvalueerd en dat het naar tevredenheid bereiken van mijlpalen en streefdoelen en de daarmee verband houdende betalingen impliceren dat maatregelen met betrekking tot mijlpalen en streefdoelen die in het verleden in bevredigende mate zijn bereikt niet zijn teruggedraaid; benadrukt dat de Commissie moet afzien van de uitbetaling van middelen, en in voorkomend geval middelen moet terugvorderen, indien niet langer aan deze voorwaarden wordt voldaan;

12. wijst erop dat de Commissie, in haar hoedanigheid van hoedster van de Verdragen, alle haar ter beschikking staande instrumenten moet gebruiken om te zorgen voor eerbiediging van de waarden als bedoeld in artikel 2 VEU en van het beginsel van voorrang van het EU-recht;

13. herinnert eraan dat de herstel- en veerkrachtfaciliteit tot doel heeft het herstel en de veerkracht van de EU en haar lidstaten, met inbegrip van Polen, te stimuleren; betreurt dat als gevolg van het optreden van de Poolse regering de middelen uit de herstel- en veerkrachtfaciliteit de bevolking en de regio's van Polen nog niet hebben bereikt;

14. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie, alsmede aan de regeringen en de parlementen van de lidstaten.